

Rozvoj pohybových zručností

Primárne vzdelávanie

Charakteristika predmetu

Ciele telesnej výchovy v primárnej edukácii vychádzajú zo všeobecných cieľov vzdelávacej oblasti „Zdravie a pohyb“ platných pre celú školskú telesnú výchovu a zároveň postupné plnenie cieľov primárnej edukácie prispieva k naplneniu týchto všeobecných cieľov.

Pri výchove a vzdelávaní žiaka s telesným postihnutím je potrebné mať na zreteli, či ide o žiaka, ktorý má z hľadiska prognózy:

- telesné postihnutie, ktoré má relatívne stabilizovaný charakter,
- telesné postihnutie, kde sa liečbou dosahuje zlepšenie stavu jedinca,
- telesné postihnutie, pri ktorom sa stav jedinca zhoršuje.

V pedagogickej praxi sa vychádza z toho, či žiak s telesným postihnutím dokáže:

1. udržať polohu tela v sede a v stoji - problémy môžu nastať v tom, že neudrží vzpriamený trup a hlavu, takže potrebuje oporu, nie je schopný stáť alebo stojí len s oporou,
2. vykonávať lokomočné pohyby, pričom môže byť neschopný chodiť s pomocou – je imobilný, schopný chodiť s pomocou (druhej osoby, barly) – čiastočne mobilný, schopný chodiť samostatne – mobilný,
3. vykonávať manipulačné pohyby – obmedzenie podľa druhu a rozsahu porúch hybnosti horných končatín.

Všeobecné ciele vzdelávacej oblasti sú:

- stimulovať reč a myslenie počas telovýchovných činností,
- podporovať procesy sebapoznávania a sebakontroly pri aktívnej pohybovej činnosti v rámci svojich možností
- podporovať aktivitu, fantáziu a kreativitu žiakov pri pohybových aktivitách
- formovať pozitívny vzťah k telesnej výchove, pohybovým aktivitám, športu, primerané schopnostiam žiaka
- kultivovať pohybový prejav s akcentom na správne držanie tela s cieľom zabezpečiť a podporiť rovnováhu tela,

- vytvárať podmienky pre optimálny rozvoj zdravotne orientovanej zdatnosti,
- podporovať získavanie poznatkov o otázkach vplyvu pohybu na zdravie,
- uplatňovať zásady hygieny a bezpečnosti pri pohybovej činnosti.

S prihliadnutím na individuálne možnosti oslabených jedincov patrí k všeobecným úlohám a cieľom procesu školskej i záujmovej zdravotnej telesnej výchovy:

- vytvorenie systému vedomostí a zručností z telesnej výchovy,
- rozvoj pohybových schopností, psychických vlastností ako predpokladov potrebných na realizáciu praktických činností prevencie a terapie zdravotných ťažkostí oslabeného,
- rozvoj takých potrieb, motívov a záujmov oslabeného, ktoré by podnietili, usmernili jeho pohybovú aktivitu, napomáhali zlepšeniu zdravotného stavu oslabeného jedinca,
- podpora pozitívnych morálno-vôľových vlastností osobnosti zdravotne oslabeného.

Zásady rozvoja pohybových zručností:

Zásada uvedomelosti a aktívnosti: Spočíva v pochopení zmyslu a podstaty vykonávanej činnosti ako učiteľom, tak aj oslabeným jedincom, ktorému vysvetľujeme účel jednotlivých činností a cvičebných tvarov a získavame ho na aktívnu spoluprácu.

Zásada názornosti: Ide o dôkladné vytvorenie predstavy o pohybe a pohybovom stereotype, jeho vnímanie a precítenie.

Zásada sústavnosti: Pravidelnosť a systematická práca by mala vychádzať z premysleného celoročného plánu a každá vyučovacia hodina (cvičebná jednotka) a iné organizačné formy by mali byť cielene zamerané. Jadrom realizácie zásady sústavnosti je postup od známeho k neznámemu, od jednoduchého k zložitejšiemu, od konkrétneho k abstraktnému, od zvláštneho k všeobecnému.

Zásada primeranosti: Obsah i rozsah učiva, jeho obťažnosť a používané spôsoby by mali zodpovedať v zdravotnej telesnej výchove zdravotnému stavu každého jedinca. Mali by sme brať do úvahy telesný a psychický rozvoj, pohybové schopnosti, pohybové skúsenosti, vekové a individuálne zvláštnosti.

Zásada trvácnosti: Výsledkom pôsobenia v zdravotnej telesnej výchove by mali byť trvalé vedomosti, zručnosti, pohybové návyky, ktoré si zdravotne oslabený jedinec dokáže kedykoľvek vybaviť a prakticky využiť vo svojich bežných činnostiach. Stanú sa trvalým návykom a celoživotnou orientáciou k zdravému spôsobu života.

Metódy zdravotnej telesnej výchovy

Motivačné metódy: Sú to zámerné, dlhodobé i situačné zásahy do motivačnej štruktúry žiakov. Optimálna úroveň motivácie žiakov môže zaistiť ich vyššiu aktivitu a osobnú zainteresovanosť na plnení cieľov procesu. Motivačné metódy ovplyvňujú vzťah žiaka k učeniu, jeho iniciatívu, trvalosť a intenzitu vôľového úsilia v činnosti.

Expozičné metódy: Podstatou expozičných metód je kognitívna činnosť žiaka, spojená so začiatočným vykonávaním pohybu. Priebežným a finálnym výsledkom je aferentná syntéza všetkých podnetov.

Fixačné metódy:

- odstraňovanie nadbytočných pohybov, spresnenie rytmu cvičenia,
- zlepšenie kinestetickkej kontroly vykonávaných pohybov,
- aktualizácia spätnej aferentácie,
- optimalizácia úsilia,
- vytvorenie účinného systému autokontroly nad vykonávaným pohybom.

Diagnostické metódy: Diagnostika je trvalou súčasťou didaktického procesu v telesnej a športovej výchove, zdravotnej telesnej výchove, tréningovom procese. Zámerom je počiatkové, priebežné a záverečné hodnotenie a kontrola výsledkov motorického učenia a vplyvu výchovno-vzdelávacieho procesu.

Vyučovacia hodina predmetu rozvoja pohybových zručností

Hodina daného predmetu s oslabenými žiakmi sa líši od bežnej telesnej výchovy nielen obsahom, úlohami a cieľom, ale aj celkovou stavbou a štruktúrou.

1. Prípravná časť je súčasťou úvodnej časti.

2. Hlavná časť sa delí na vyrovnávaciu a kondičnú. Obsahom vyrovnávacej časti sú zdravotné cvičenia podľa jednotlivých zdravotných oslabení, kompenzačné, nápravné pohybové cvičenia a činnosti. V kondičnej časti sa využívajú už naučené pohyby a pohybové štruktúry, preventívne postupy a rôzne pohybové činnosti na rozvoj pohybových schopností, zručností a návykov a kondičnú prípravu v rámci možností jednotlivých zdravotných oslabení.

3. Závěrečná část hodiny má odlišný obsah i zameranie. Cieľom je postupne upokojiť žiakov z fyziologického a psychologického hľadiska, skontrolovať dosiahnuté výsledky, zadať domácu pohybovú úlohu a zhodnotiť motivačne aktivitu žiakov.

Čas: 45 minút

Rozsah: 2 hodiny týždenne

Časť	Obsah	45 minút
Úvodná	cieľ, úlohy, obsah, príprava organizmu na záťaž	5-8 minút
Hlavná: vyrovnávacia	vyrovnávacie cvičenia podľa druhu oslabenia	15-20 minút
rozvíjajúca kondíciu	rozvoj pohybových schopností, osvojenie pohybových zručností	10-15 minút
Závěrečná	odstránenie telesného a psychického napätia	5-7 minút

Vzdelávací štandard

Zdravie a životný štýl	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - identifikovať znaky zdravého životného štýlu, - rozlišovať zdravú a nezdravú výživu, - rozpoznať nebezpečenstvo návykových látok a ich negatívny vplyv na zdravie človeka, vysvetliť význam pohybovej aktivity pre zdravie človeka, - rozpoznať základné spôsoby a význam otužovania organizmu, dodržiavať hygienické požiadavky pri vykonávaní pohybovej činnosti, aplikovať zásady bezpečnosti pri cvičení - opísať základy poskytovania prvej pomoci v rôznom prostredí popísať znaky správneho držania tela v rôznych polohách, aplikovať osvojené pohybové zručnosti v režime dňa 	<ul style="list-style-type: none"> - zásady zdravého životného štýlu /pravidelný pohyb v dennom režime, pitný režim, zdravé a nezdravé potraviny, stravovanie pri zvýšenej telesnej záťaži, práca a odpočinok v dennom režime/ - význam príjmu a výdaja energie, zachovanie rovnováhy pre udržanie hmotnosti - negatívne vplyvy fajčenia, alkoholu, nedovolených látok a iných závislostí na zdravie človeka - význam pohybu pre zdravie človeka, adaptácia organizmu na zaťaženie, dôležité fyziologické zmeny vplyvom telesného zaťaženia - spôsoby otužovania – vzduchom, vodou, slnkom - hygienické zásady pred, pri a po cvičení hygieny úborov, význam dodržiavania základných hygienických zásad, - organizácia cvičenia, dopomoc a záchrana pri cvičení, - prvá pomoc pri drobných poraneniach, praktické poskytnutie prvej pomoci - zásady správneho držania tela – v stoji, v sed, v ľahu, chybné držanie tela, odchýlky v držaní tela, cvičenia pre správne držanie tela - pohybový režim, aktívny odpočinok, základné poznatky o formách pohybovej aktivity v režime dňa /ranné cvičenie, spontánna pohybová aktivita, racionálne využívanie voľného času a pod./

Telesná zdatnosť a pohybová výkonnosť	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - individuálne sa zlepšiť v stanovených ukazovateľoch 	<ul style="list-style-type: none"> - udržanie po prípade zlepšenie lokomočných schopností a jemnej motoriky žiaka

Športové činnosti pohybového režimu:	
TC: Manipulačné, prípravné a športové hry	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - pomenovať základné povely a útvary poradových cvičení realizovaných vo výučbe, - používať základné povely a útvary poradových cvičení a správne na ne reagovať pohybom na základe možností a schopností žiaka - zvládnuť techniku chôdzu, - zvládnuť nácvik skoku - zvládnuť techniku hod loptičkou, hod na cieľ, - vysvetliť význam a potrebu rozcvičenia pred vykonaním pohybovej činnosti, - pomenovať a vykonať základné polohy tela a jeho častí, - uvedomiť si časti svojho tela - vykonať ukážku základných úpolových cvičení, - pomenovať a nacvičovať základné polohy tela pri štarte, - poznať pojmy štart, cieľ, dráha, pravidlá, súťaž, 	<p>Povel, nástup</p> <ul style="list-style-type: none"> - základné povely, postoje a pochodové útvary – pozor, pohov, vpravo vbok, vľavo vbok, Stoj!, Drep!, Predklon!, - rad, zástup, kruh, polkruh, jednotliviec, dvojica, trojica, družstvo, skupina, kolektív <p>Rozvoj základných lokomócií</p> <ul style="list-style-type: none"> - bežecká abeceda, chôdza so zmenami smeru - skok - hod - hod na cieľ, <p>Gymnastika</p> <ul style="list-style-type: none"> - preval - relaxácia <p>Gymnastické náčinie</p> <ul style="list-style-type: none"> - cvičenie a manipulácia s náčiním a pomôckami, - gymnastické náčinie- fitlopta - cvičenia spevňovacie, rotačné <p>Cvičenie na náradí</p> <ul style="list-style-type: none"> - cvičenie na lavičke, rebrinách - chôdza po lavičke - cvičenie na rebrinách –výstup a zostup, ručkovanie, - skoky na trampolíne, koordinácia pohybu a odrazu, <p>Úpolové cvičenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - úpolové cvičenia a hry zamerané na : odpory, pretláčanie, pretahovanie, <p>Akceleračný beh</p> <p>Koordináčne cvičenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - pojmy: štart, cieľ, súťaž, pravidlá, dráha, - štart na signál z rôznych polôh, <p>Kondičné cvičenia s náradím</p> <ul style="list-style-type: none"> - švédska debna – prekonávanie prekážok - dielov šv. debny, lezením

Športové činnosti ohybového režimu: TC: Základné pohybové zručnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard

Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - aplikovať v hre dohodnuté pravidlá a rešpektovať ich, - vymenovať názvy hier realizovaných vo výučbe, - uplatniť manipuláciu s náčiním v pohybovej alebo prípravnej športovej hre, - zvládnuť herné činnosti jednotlivca v hrách realizovaných vo výučbe, na základe možností žiaka - uplatniť manipuláciu s loptou, - zvládnuť techniku manipulácie s náčiním, 	<p>Pohybová hra</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohybové hry zamerané na rozvoj lokomočných zručností žiaka - chôdza rôznymi smermi, - pravidlá fair-play - pohybové hry zamerané na precvičovanie osvojovaných pohybových zručností rôzneho charakteru na základe možností žiaka <p>Prípravné hry</p> <ul style="list-style-type: none"> - prípravné športové hry zamerané na futbal a basketbal, hádzanú, - prenášanie lopty a posúvanie triafaním, Tradičné a netradičné náčinie - Manipulácia s loptou - hry zamerané na manipulačné činnosti s loptou, - odrážanie lopty o zem a jej chytanie v stoji, - nadhadzovanie lopty obidvoma rukami, - hod lopty z miesta na cieľ, <p>Štafetové hry</p> <ul style="list-style-type: none"> - hry so zameraním na manipuláciu s rôznym tradičným aj netradičným náčiním a s inými pomôckami, - štafetové hry s prenášaním drobných predmetov, - štafetové súťaže v chôdzi po lavičkách (vpred, vzad, bokom ...),

Športové činnosti pohybového režimu: TC: Hudobno-pohybové a tanečné činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - vykonať ukážku cvičení na hudbu, - zladať pohyby tela, chôdzu s rytmom navodeným potleskom, zvukovým signálom, - uplatniť prvky rytmiky, - správne pomenovať tanečné kroky realizované vo výučbe, - improvizovať na zadanú tému alebo hudobný 	<p>Rytmické cvičenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - cvičenia a hry na rozvoj rytmickej schopnosti, - zmena tempa chôdze na zvukové signály, - jednoduché rytmické cvičenia spojené s vytlieskavaním, vydupávaním a hraním na jednoduché nástroje, <p>Rytmická gymnastika</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanečná a štylizovaná chôdza, so zameraním na správne a estetické držanie tela,

<p>motív,</p> <ul style="list-style-type: none"> - uplatniť prvky rytmiky a tanca v hudobno-pohybových hrách, 	<ul style="list-style-type: none"> - chôdza riadená zvukovými signálmi, - imitačné pohyby so slovným navádzaním, napodobňovacie pohyby <p>Tanec</p> <ul style="list-style-type: none"> - tanečná improvizácia, - rytmizované pohyby s využitím hudby, - hudobno-pohybové hry
--	---

Športové činnosti pohybového režimu:	
TC: Psychomotorické a zdravotne orientované cvičenia a hry	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - vykonať jednoduché strečingové cvičenia - opísať základné spôsoby dýchania - postupne uvoľniť pri slovnom doprovode svalstvo končatín celého tela, - aplikovať naučené zručnosti v cvičeniach a hrách 	<p>Relaxačné cvičenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - cvičenia so zameraním na riadené spevňovanie a uvoľňovanie svalstva, - vyklepávanie, vytriasanie, automasáž, <p>Strečingové cvičenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohybové aktivity zamerané na natáhovacie (strečingové) cvičenia <p>Dýchacie cvičenia</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivity zamerané na rozvoj dýchania, - dýchacie cvičenia <p>Rozvoj flexibility</p> <ul style="list-style-type: none"> - cvičenia zamerané na rozvoj ohybnosti, pohyblivosti <p>Rovnováhové schopnosti</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozvoj rovnováhových schopností: statickej rov. (cvičenia zamerané na stabilitu a labilitu v rôznych polohách), dynamickej rov. (balansovanie na fitlopte), balansovanie s predmetmi (prenášanie predmetov rôznym spôsobom a pod.)

Športové činnosti pohybového režimu:	
TC: Aktivity v prírode a sezónne pohybové činnosti	
Výkonový štandard	Obsahový štandard
Žiak po ukončení primárneho vzdelávania vie/dokáže:	
<ul style="list-style-type: none"> - bezpečne sa pohybovať v rôznom priestore a v rôznych podmienkach, 	<p>Zimné pohybové aktivity</p> <ul style="list-style-type: none"> - zimné sezónne pohybové aktivity, - zásady a význam otužovania, pohybu

<ul style="list-style-type: none"> - vysvetliť význam a zásady ochrany prírody počas pohybových aktivít, - uplatniť prvky sezónnych pohybových činností pri pohybe v prírode - prekonať rôzne terénne nerovnosti 	<p>a pobytu v prírode v každom ročnom období, stavanie snehuliaka</p> <p>Hry v prírode</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohyb a pobyt v prírode, - chôdza a jej rôzne druhy a spôsoby vzhľadom na povrch a terén, <p>Turistika</p> <ul style="list-style-type: none"> - pohyb a pobyt v letnej prírode – chôdza po rôznych povrchoch - prekračovanie a obchádzanie prekážok
---	---

Hodnotenie: Hlavným kritériom hodnotenia má byť individuálne zlepšenie v pohybových zručnostiach, vedomostiach, psychomotorických schopnostiach, v snahe o lepšie výkony, ale i angažovanosť v danom predmete. Z týchto okolností prevládajúcim znakom v smere k žiakovi by malo byť pozitívne hodnotenie, ale v smere k rodičom odbornejšie, komplexnejšie, objektívnejšie, ale z hľadiska pozitívneho smerovania pôsobenia rodiča na dieťa i konštruktívnejšie hodnotenie.